

Domkyrkobranden i Skara

Nedanstående skildring av Domkyrkobranden i Skara ha vi haft nöjet mottaga från Brandchefen D. Bergman i Skara, som på ett synnerligen förtjänstfullt sätt organiserade och ledde släckningsarbetet. Skarakåren fick givetvis bära den tyngsta bördan, men den hjälp som beredvilligt lämnades från Skövde, Lidköping och Götene möjliggjorde ett slagkraftigare uppträdande. Samtliga i släckningsarbetet deltagande brandmän äro värda ett erkännande för sin insats!

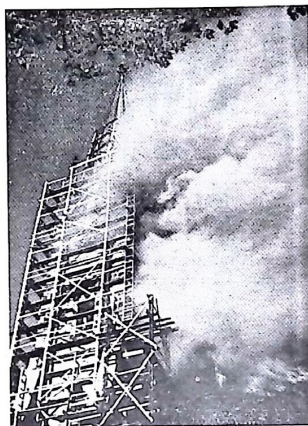
Red.

Den 10 sept. kl. 11 kallades Skara brandkår genom larm från brandskåp till Skolgatan 1. Kåren hade således ingen vetskap om den svåra uppgift som väntade, varför den första utryckningen skedde med endast en vagn och 8 man, som var på platsen efter 2,07 minuter. Så snart vagnen hunnit in på närmaste gata stod det dock genast klart att utryckningen denna gång gällde en mycket allvarlig sak. Tjocka rökmoln vältade upp över hustaken i stadens centrum, och inom de närmaste sekunderna såg man att det värsta hade inträffat. Domkyrkan stod i lågor. Den första anblicken var skrämmande. Ur alla öppningar å den cirka 1.500 kvm. stora övre kyrkvinden bolmade väldiga svarta rökmoln fram, och här och där började lågor slå ut.

Hela brandstyrkan larmades omedelbart och var inom några minuter på

brandplatsen med all tillgänglig materiel i kamp med elden.

Det första angreppet, som avsåg att om möjligt sätta stopp för eldens vidare framfart å vinden, insattes genom en brandlucka å norra mittskeppets tak och togs från brandpost. Ledningen drogs genom enda uppgången till vinden genom norra tornets trappor, vidare över befintliga byggnadsställningar och en fast stege. Ytterligare 3 ledningar togs även upp över dylika byggnadsställningar, 2 på norra och 1 på södra sidan av taket med placering i öppningar, som upptagits under pågående byggnadsarbete. Alla ansträngningar att stoppa den rasande branden voro emellertid förgäves. I den hårda västliga vinden grep elden allt mer och mer omkring sig och med oerhörd hastighet spreds den över hela vinden, som inom kort var övertänd.

Elden har nått fram till tornen, varav det södra tornet är helt kringbyggt med träställningar.

Massor av gnistor och brinnande flagor fördes samtidigt ut över de tättbebyggda bostadskvarteren vid Skolgatan av den till 15 sekundmeter uppgående vindstyrkan.

Då man sålunda kunde befara, att elden skulle få fäste i träbebyggelsen här, hade bevakning organiserats å området och hjälp tillkallats från brandkårerna i Skövde, Lidköping och Götene, som snart kommo till undsättning.

Under brandens första timme förvärrades situationen för varje minut och kulmen nåddes kl. 12.10, då meddelande ingick, att eld utbrutit i tomt 13—15 vid Skolgatan. Trots bevakning hade gnistor inkommit å vinden till ett 3 väninars stenhus och antant denna. En avdelning, som sändes till platsen lyckades dock rätt snart bli herre över elden, och den hotande faran på denna punkt var avvärd.

Elden i kyrkan rasade dock med oförminskad styrka. Om lågorna från det brinnande taket skulle få fäste i de 63 meter höga västra tornen var hela kyrkan räddningslöst förlorad.

Brandkårernas arbete måste därför in-

riktas på att hindra eldens spridning till dessa. Samtidigt borde allt göras för att bevara kyrkans valv och dess inre från förstörelse. Faran för tornen var överhängande på grund av det höga vindstaketets läge omedelbart intill och mellan dessa, och även därför att tornens ljudöppningar och fönster voro försedda med jalusier och luckor av oskyddat trä, och slutligen därför att det södra tornets spira var kringbyggd med byggnadsställningar av trä. Faran för valven bestod däri att dessa kunde skadas av för hastig avkylning. Följaktligen undveks i fortsättningen vattenbegjutning av valven i den mån detta var möjligt, och arbetet koncentrerades på tornens skydd. Redan på ett tidigt stadium hade av säkerhetsskäl en grov ledning uppdragits i vardera av de båda tornen och dessutom en smalslangledning i det södra. Senare drogs ytterligare en grov ledning upp i vardera tornet. Fönster och ljudöppningar voro goda försvars- och angreppspunkter för strålförarna då elden från 2 sidor hotade tornen. Trots att det ofta såg omöjligt ut lyckades dock brandmännen att mota elden på detta avsnitt. Däremot började det brinna i byggnadsställningarna omkring södra tornspiran på cirka 50 m. höjd, utom räckhåll för strålarna. Men ställningarna änrades snabbt och med hjälp av den lätthanterliga smalslangen bekämpades elden upprepade gånger även här.

ELDEN UNDER KONTROLL KL. 14.00.

Efter ett riskfyllt och ihärdigt släckningsarbete, utfört på svindlande höjder och sviktande plankor, hade brandmännen vid 14-tiden elden under kontroll.

Den del av vinden som låg mellan tornen.

Tornen hade räddats, och samtidigt härmed även den ovärderliga kyrkan och dess inre. Endast yttertaket hade avbränts.

Det visade sig emellertid snart att all fara ännu ej var över. Det började nämligen ryka ur de 2 östliga tornen, som märkvärdigt nog trots sitt utsatta läge i vindriktningen undgått förstörelse under brandens tidigare skede.

Dessbättre kunde elden här begränsas innan den hann anställa nämnvärd skada å tornen.

De hjälpande brandkårernas avdelningar kunde nu efter välförrättat värv återvända hem. Eftersläckning och bevakning, som pågick hela dagen och påföljande natt, övertogs av hemmakärens eget folk.

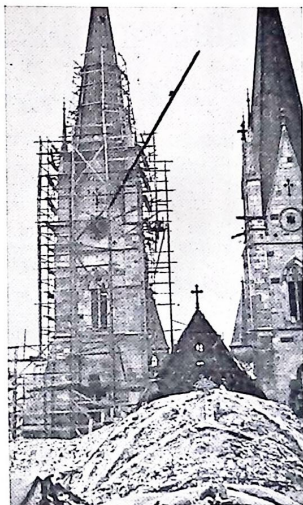
I släckningsarbetet deltog ett 60-tal man förutom frivilligt vaktmanskap. 7 motorsprutor voro tidvis i arbetet, 11 strålar användes och inalles utlades 3.625 meter tryckslang. För släckning av branden vid Skolgatan användes dessutom 3 strålar, således tillsammans 14 st.

Domkyrkan var brandförsäkrad för skador upp till en miljon kronor. Värdet av det brunna är ännu ej fastslaget, men beräknas uppgå till mellan 300.000:— och 400.000:— kronor.

Orsaken till eldens uppkomst har ej kunnat fastställas.

I kyrkan, som sedan någon tid tillbåka står under reparation, inträffade den 5/9 ett elakartat eldsvådetillbud högt upp i södra tornets spira, orsakat av överhettning vid lödningsarbete. Genom rådigt och snabbt ingripande av arbetspersonal och brandkår lyckades man denna gång inskränka skadorna till några röksvärtade tornbjällkar.

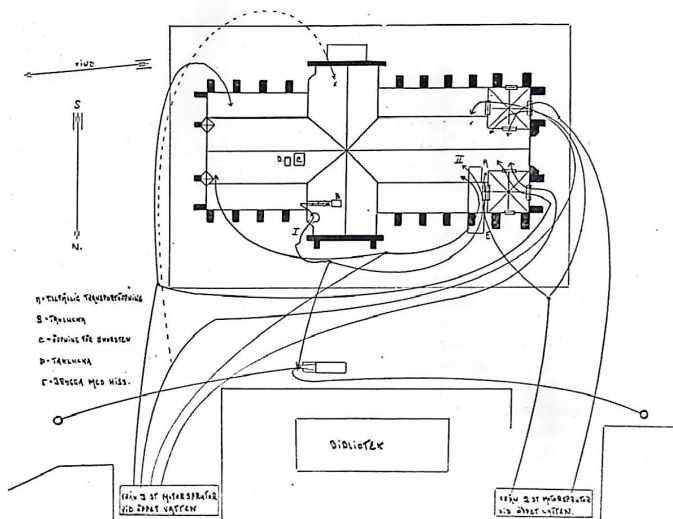
Skara domkyrka är uppförd av sandsten med kryssvalv av tegel. Alla yttertak äro av trä med ytbeklädnad av skiffer förutom tornen, som äro klädda med kopparplåt. Hela den stora vinden saknade sektionering och har endast en uppgång, vars översta del endast mäter 34 cm. i bredd. Valven hade helt nyligen belagts med pappersklädda stenullsmattor, som från brandskyddssynpunkt torde vara ett skydd på gott och ont.

Ställningarna kring tornet ha brunnit till i jämnhöjd med klockan.

VINDRIKTNINGEN RÄDDADE TORNEN.

Under släckningsarbetet gjorda erfarenheter visa, att tornen varit räddningslöst förlorade om vinden varit östlig. Inga vattenstrålar hade i så fall förmått hindra elden att sprida sig till befintliga träluckor, jalousier, ställningar och tornspirornas trävirke. Enda sättet att i framtiden förekomma en dylik utveckling är att taket utföres brandsäkert. Återigen fick man en påminnelse om att skiffertak alltid medför risk för släckningsmanskapets säkerhet. Under brandens första skede bokstavligen huglade skifferplattorna kring brandmännen, varför annat taktäckningsmedel helst bör förekomma. De befintliga byggnadsställningarna visade sig vara till stor nytta som stegförbindelser vid släckningsarbetet. Detta förhållande påvisar behovet av att fasta stegar och även stigarledningar anordnas på byggnader av sådan höjd där brandkårens stegar ej äro tillräckliga.

I planen för det pågående byggnadsarbetet ingick bland annat följande förbättringar avseende brandskyddet:

Sprinkleranläggning skulle anordnas i de stora tornen i väster, stigarledningarna och fasta stegförbindelser upp till takfoten på yttertakets skulle anbringas å kyrkans norra och södra sidor och en ny ingång till vinden från tornen i väster skulle anordnas. Rökgången å vinden skulle ombyggas.

I fråga om det avbrända takets återuppbyggnad har bestyrelsen tänkt sig att detta skall erhålla samma utformning som före branden. Antalet takstolar skall dock minskas till cirka hälften och förstärkas genom inbördes tvärgående stöning. Vinden skall uppdelas med brandmurar i 5 brandsäkra skott, förenade genom branddörrar. Ytbeklädnaden blir kopparplåt.

På framställning av undertecknad har bestyrelsen lovat undersöka möjligheten att anordna brandsäkert tak. Särskilt var man intresserad av tanken att ordna

sådant tak å den del som är belägen mellan de båda tornen. Man var även villig att ersätta de nuvarande trädörrarna till vinden över sidoskeppen med branddörrar. Likaså skulle lämpliga åtgärder vidtagas till skydd för fönster och ljudöppningar i tornen. Även om ej alla de önskade brandskyddsåtgärderna nu skulle komma till utförande, måste man dock erkänna att bestyrelsens föreliggande förslag innefattar många värdefulla förbättringar.

Godkända oljeeldningsaggregat

I föregående nummer av tidskriften lämnades uppgift på 13 olika typer av oljeeldningsaggregat, godkända av sprängämnesinspektionen. Antalet godkända typer ha nu ökat till 71. På grund av utrymnesbrist kan icke aggregatens namn, typ och system införas i detta nummer, men vi hoppas införande kan ske i novembernumret.

Om avsyning av oljeeldningsanläggningar i bostadshus

Några kommentarer till statens brandinspektions cirkulär nr 7 av förste byråingenjören vid sprängämnesinspektionen A. Billberg.

Sprängämnesinspektionens anvisningar nr 39: 2/1947 angående oljeeldningsanläggningar för fastighetsuppvärmning speciellt bostadshus, som utsänts genom statens brandinspektions cirkulär nr 7 i juni 1947, äro visserligen förhållandevis detaljerade, men icke desto mindre har det visat sig, att tveksamhet ofta kan råda vid tillämpningen. Förhållandena i praktiken äro ju på detta område oerhört varierande eftersom anvisningarna gälla för såväl stora hyreshus som villor. Vidare tillkomma svårigheter på grund av den kända materielbristen, vilket medför, att den allmänna standarden hos en del anläggningar blir eftersatt jämfört med förhållandena före kriget. Det torde därför vara av ett visst intresse med några förtydligande kommentarer till anvisningarna, speciellt med hänsyn till tveksamma fall.

De olika punkterna i anvisningarna avse att åstadkomma en viss säkerhetsstandard, men det har icke varit möjligt att i själva anvisningarna närmare utveckla de olika säkerhetssynpunkter, som i varje särskilt moment varit vägledande. Anvisningarna skulle i så fall ha blivit alltför omfattande och ohanterliga. I efterföljande kommentarer komma emellertid de olika säkerhetssynpunkterna att närmare beröras.

Placering och storlek av oljecisterner samt dessas utförande.

Vid placering av oljecisterner *ovan jord* på villatomter uppstå ibland önskemål att få lägga cisternen närmare än 5 m från icke brandsäker byggnadsdel. Detta synes man kunna gå med på, där-

est cisternen lägges i en låda omgiven av sand. Sandskiktets tjocklek bör vara minst 15 cm om det gäller en cistern upp till 750 liter, eljest 20 cm. Sandlådan måste vidare förses med tak, som förhindrar att densamma vattenfyllas. Taket måste vara obrännbart eller åtminstone flamskyddat på översidan, så att icke event. gnistor från en eldsvåda antänder taket. Genom ett dylikt skydd förhindras att oljecisternen blir alltför hastigt uppvärmd, därest eld utbryter i närheten. Risken för att eld skall utbryta i cisternen måste bedömas som mycket obetydlig, men genom att densamma ligger i en låda eller grop blir det ju utomordentligt enkelt att släcka event. brand med sand eller skum.

Underjordisk cistern skall enligt bestämmelserna ligga minst 1 m från grundmuren. Detta villkor har icke med säkerhetssynpunkten att göra, utan är en bestämmelse, som avser att göra det möjligt att obehindrat draga fram rörledning för vatten och gas samt olika kablar mellan cisternerna och grundmuren, så att man vid dyl. ledningsdragning icke skall behöva göra utvikingar utanför cisternen. I sådana fall då det icke kan bli aktuellt med dylik ledningsdragning torde det icke vara något som hindrar att cisternen lägges närmare grundmuren, därest det på grund av brist på utrymme eller andra orsaker skulle visa sig önskvärt.

Vid underjordisk cistern böra samtliga röruttag vara placerade upptill. Undantag synes endast böra göras om det är fråga om en anläggning där den underjordiska cisternen skall mata aggregat eller dagtank med självtryck. Det är nämligen mindre lämpligt att vid själv-

tryck betjäna sig av hävert, enär gas- eller luftblåsor lätt kunna medföra att häverten tappar sugen. Är cisternen försedd med bottenavlopp bör som regel rörbrottsventil påfordras. Endast vid små anläggningar, t. ex. villor, kan man i stället nöja sig med strypbricka, som förhindrar att avsevärt mer än aggregatets maximibehov kan rinna ut ur cisternen i händelse av rörbrott.

Enligt mom. 1 b) skall inomhus upplagt brännoljaförråd, som överstiger 3.000 liter, vara förlagt inom brandsäkert cisternrum, vars dörröppning täckes av branddörr. På grund av uppmaning från oljebolagen till oljekonsumenterna att om möjligt anordna lagringsutrymme för hela eller i varje fall större delen av bränslesäsongen, så har det framkommit starka önskemål om att kunna lagra mer än 3.000 liter eldningsolja i villor. Enär brandsäkert cisternrum innebär, att taket i källarutrymmet icke får hava bjälklag av trä, så skulle detta oftast icke gå för sig. Emellertid är det möjligt att om förhållandena i övrigt anses gynnsamma, erhålla dispens beträffande bjälklagets utförande av innebörd att om källarutrymmet i övrigt är av brandsäkert utförande, så må bjälklag av trä godtagas, därest taket är försedd med brandhärdig beklädnad. Dylig dispens bör sökas före anläggningens utförande hos brandchefen på orten och dessutom skall vederbörande brandförsäkringsbolag underrättas.

Inomhus upplagt brännoljaförråd icke överstigande 3.000 liter må enl. anvisningarna förläggas inom avskilt källarutrymme, som icke är brandsäkert, men eldstad får icke finnas i utrymmet ifråga (undantag se dock angående placering i pannrum). Ifrågavarande källarutrymme skall emellertid vara avskilt, d. v. s. försedd med dörrar och fönster, och får sålunda icke hava fria öppningar till källaren i övrigt. Vidare skall det vara sörjt för att oljan vid läckage icke kan sprida sig till källarens övriga utrymme, vilket kan ordnas antingen genom ett cementkar eller cementavbalkning omkring cisternen, eller helt enkelt därigenom att lokalens tröskel gives sådan höjd

att hela oljemängden rymmes på golvet under tröskhöjden ifråga.

Beträffande inomhus upplagda cisterner frågas ofta huruvida det är tillåtet att placera eldningsoljecisterner i *villagarage*. Ofta kan man nog anse att garaget är det lämpligaste utrymmet i en villa för eldningsoljaförråd, enär garaget i allmänhet är något bättre utfört ur brandsäkerhetssynpunkt än de övriga källarlokaler i villan. Erforderlig ventilation finnes i regel också. Däremot kan en viss svårighet uppstå, därest tröskel eller förhöjning mot inkörsporten icke finnes, enär rum där brännolja förvaras skall vara så anordnat, att olja vid läckage icke kan rinna ut därifrån. Det förhållandet att i garaget samtidigt förvaras en automobil med bensin i sin drivmedelsbehållare anses icke kollidera med bestämmelsen under skötsel-anvisningar 5 c), där det står att lätt antändbara ämnen icke få förvaras i oljeförrådsrum. Bensinen anses nämligen vara så väl skyddad i bilens bränslebehållare, att det icke innebär någon nämnvärt ökad risk att hava bilen samtidigt med oljeförrådet i garaget. Däremot får garaget icke användas till skräpkammare med pappersavfall och dylikt, (därest oljeförrådet är placerat i detsamma). Lekande barn kunna då lätt åstadkomma en eldsvåda med därav följande svåra konsekvenser för oljeförrådet.

Vad beträffar bestämmelserna rörande placering av *oljeförråd i pannrum* har det visat sig att det ofta råder delade meningar om huruvida eldningsoljecisterner skall placeras omgiven av betongkar eller icke. Enligt mom. 1 d) är avsikten den, att event. utrinande olja icke under några omständigheter skall kunna stiga upp till eldstad eller rökgångar, så att antändning av den utrunna oljan och eldens spridning i pannrummet riskeras. I de flesta fall äro pannorna placerade direkt på pannrumsgolvet eller på en mycket låg sockel och under sådana förhållande skulle utrunnen olja, som får sprida sig fritt över pannrumsgolvet, i de flesta fall nå upp till pannan och rökkanalerna så att risk föreligger att

Andningsapparater med tryckluft erbjuda många fördelar

1. Sval och behaglig luftström.
2. Intet andningsmotstånd.
(Automatisk reglering av lufttillförseln.)
3. Säkerhetsanordningar.
Manometer som anger trycket i behållarna.
Visselpipa som automatiskt ger signal, då trycket i behållaren sjunkit till 40 kg. och c:a 120 l. luft återstår.
4. Enkel konstruktion och mycket lättskötta.
5. Billiga i drift.
6. Stort synfält. (Se vidstående bild.)

Apparaten består av två 4 l. behållare, rymmande 1600 l. luft under 200 kg tryck. Den levereras även med 3 l. behållare och på begäran med förvaringsväska av plåt.

Genom en slang från behållarna tillföres luften till ansiktsmasken. En ventil reglerar därvid automatiskt tillförseln efter behov. Luften blåser samtidigt bort imma från siktrutan, varför inga klarskivor behöver användas.

Luften i de två behållarna förbrukas på c:a 50 min. vid medelsvårt arbete. Apparatus användningstid är dock obegränsad, då man genom ett enkelt handgrepp kan byta behållare under pågående arbete. Andningsapparaten är lika effektiv för arbete i rök som under vatten.

Vikt för apparat med 3 l. behållare c:a 12 kg., med 4 l. behållare c:a 14 kg.

Begär offert från ensamförsäljaren.

Allmänna Brandredskapsaffären AB

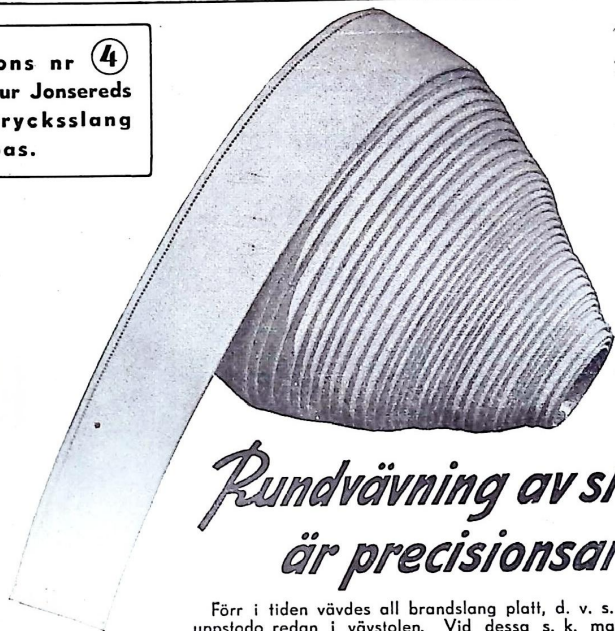
E. BERGSTRÖM

Schélegatan 28

STOCKHOLM

Tel. 53 22 58, -59, 51 65 51

Annons nr **4**
om hur Jonsereds
högtrycks slang
skapas.

Rundvävning av slang är precisionsarbete

Förr i tiden vävdes all brandslang platt, d. v. s. slangvecken uppstodo redan i vävstolen. Vid dessa s. k. maskinveck var slangvävnaden alltid svagare.

I och med att vävningstekniken hunnit så långt, att det var möjligt att väva slangen rund, försvunno maskinveckan – vävnaden blev absolut likformig och fri från svaga punkter.

Slangvävning har alltid fordrat stor precision och noggrannhet och detta gäller inte minst rundvävningen. Vid Jonsered, där vi ha över 90 års erfarenhet av slangtillverkning att bygga på, underkastas slangvävningen en minutiös kontroll för att slangen skall få en så jämn täthet som det över huvud är möjligt. Vävningsen sker i vävstolar, som specialbyggs i våra egna verkstäder.

Och inte nog med, att vi noggrant kontrollera själva vävningen – varje färdigvävd slang vattenprovas för att utrona såväl täthet som motståndsförmåga mot höga tryck. Ni vet väl, att vi garanterar vår slang till 35 kg. cm²!

Komplettera Er brandkärsutrustning med Jonsereds högtrycks-slang av linne. Den är märkt med 2 blå ränder – garanti-märket för högsta kvalitet.

Hemligheten med Jonsereds-slangens överlägsenhet ligger i följande 5 faktorer:

- 1 Vi utvälja den rätta råvaran.
- 2 Vi spinna råvaran till garn i eget spinneri.
- 3 Vi koka och specialbehandla garnet enligt en metod, som vi äro ensamma om.
- 4 Vi rundväva slangen enligt moderna tillverkningsprinciper.
- 5 Vi underkasta slangen en fortlöpande, minutiös kontroll betr. täthet och hållfasthet mot sprängning.

Jonsereds

där tradition förenas med modern teknik

JONSEREDS FABRIKERS AKTIEBOLAG • JONSERED

GRUNDAT 1833

AUKTORISERADE ÅTERFÖRSÄLJARE:

BRISSMANS BRANDREDSKAP, Halmstad

H. A. B. HENRIKSSONS BRANDREDSKAP, Stockholm - Göteborg - Malmö - Sundsvall
ODENIUS A.-B., Göteborg • A.-B. PUMPINDUSTRI, Göteborg - Stockholm - Malmö

oljan intränger däri. Under sådana förhållanden torde man som regel böra påfordra betongkar för uppsamling av läckageolja. Endast vid mindre oljeföråd och där omständigheterna icke motsätter sig detta kan man i stället låta befintlig golvbrunn utgöra säkerhet. Där-est pannorna däremot stå på en relativt hög sockel, synes betongkar omkring oljebehållarna icke behöva påfordras.

Tyvärr har det icke ens vid dessa kommentarer rörande anordningarna i pannrummet varit möjligt med fullt kategoriska uttalanden och därför måste jag rekommendera att man i tveksamma fall vänder sig till brandchefen redan vid anläggningens projekterande för att överenskomma om lämpligaste arrangemang.

En sak må emellertid ytterligare påpekas. Man bör under inga förhållanden göra avkall på den fordran, att pannrummet skall vara ordentligt avskilt från de lokaliteter, som leda upp till huset i övrigt. Det måste anses vara en allmän brist i byggnadsstadgan att det icke är stadgat även för övriga slag av pannrum att förbindelsen från källaren och upp till huset i övrigt är på ett rågorlunda brandsäkert sätt avstängd. Ifrågavarande dörr skall enligt mom. 1 d) hava minst samma motståndsförmåga mot brand som en 25 mm massiv trädörr. De vanliga fyllnadsdörrarna kunna sålunda icke godtagas. De kunna emellertid bringas i överensstämmelse med anvisningarna genom att på båda sidor bekläda dem med minst 3 mm eternit.

Beträffande pannrummets tak och väggar framhålles att dessa måste vara åt-

minstone flamskyddade, därest olja förvaras därstädes. Som flamskydd godtagas puts på trävägg eller eternitbeklädnad. Det är emellertid att märka att lindrigare bestämmelser gälla, därest olja icke förvaras i pannrummet, enär det då endast fordras flamskyddande beklädnad i närheten av oljeeldningsaggregatet, så att låga som event. slår ut ur eldstadslucka eller sotlucka eller ur själva aggregatet icke kan förorsaka användning.

På en del platser har man varit tveksam om huruvida det vore tillrädligt att tillåta oljeeldning i en panna och eldning med andra bränslen i en bredvidliggande panna anslutna till samma skorsten. Detta torde emellertid icke få anses innebära någon särskild risk.

Däremot uppstå vissa risker att anordna oljeeldning där pannan är ansluten till en skorsten med centralpipa till vilken våningarnas spisar och event. andra eldstäder äro anslutna. Uppstår det puffar, då det automatiska oljeeldningsaggregatet går igång, kan det nämligen tänkas att fyren i någon av våningarnas eldstäder blåser ut baklänges. Genom eldningen i våningarna kan vidare gnistor då och då komma in i centralpipan, vilket har till följd att vid start av oljeeldningen under sådana förhållanden att lågan icke omedelbart tändes automatiskt, då oljetillförseln börjar, så riskeras att den bildade oljedimman i stället antändes av nyssnämnda gnistor från eldstäderna. Resultatet kan bli explosion och skorstenseld.

(Forts i nästa nr.)

Nyhet från Brissmans:

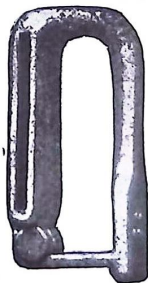
BÄLTHAKE AV HÄRDAD LÄTTMETALL

Legeringens hållfasthet 25—30 kg. pr kvmm. C:a 33 % lägre vikt än hakar av järn eller stål. Bättre bromsverkan enär haken blir grövre. Mindre slitage å manskapslinan. Absolut säkert fäste ty kläppen vilar i ett spår. Helt rostfri, lågt pris. Färdiga bälten, omgående leverans. Patentsökt.

BRISSMANS BRANDREDSKAP

HALMSTAD

Tel. 3333

Bybebyggelse orsakade katastrofbranden på Öland

Anslagskrängel till brandbrunnar förhindrade effektiv släckningsinsats.

Lördagen den 30 augusti ägde en förödande eldsvåda rum i Övre Ålebäcks by i Gårdby socken på Östra Öland, varvid inte mindre än nio av byns tolv gårdar lades i aska. Eldsolyckan är till sin omfattning den största som ägt rum på Öland under senaste decennier, och värdet av det brunna uppskattas till lågt räknat 500.000 kr.

Ur lokalpressen återge vi här nedan en del reflektioner och uttalanden, som bör giva den vederbör en tankeställare:

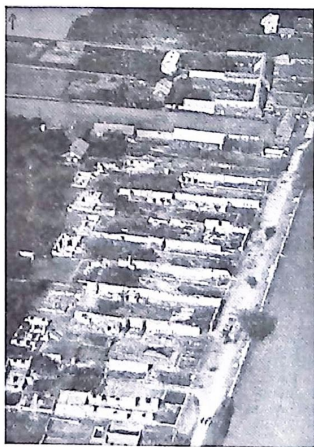
En angelägenhet, som på ett rent skrämmande sätt i dessa dagar gjort sig påmind på Öland är den om ordnandet av brandbrunnar. De senaste omfattande eldsolyckorna, såväl den i Övre Ålebäck som den i Föra, aktualiserar till ytterlighet detta spörsmål. Brandkärer med god utrustning och med möjlighet av minutsnabb utryckning stå disponibla. Men maktlösa äro de, då erforderlig vattentillgång saknas. Detta har ej minst visat sig vid de senaste bränderna och även vid föregående tillfällen. Hade vatten funnits vid Ålebäck och vid Föra, skulle obestriddligen stora värden kunnat räddas.

Brandlagen och -stadgan av den 15 ju-

li 1944, vilken äger praktisk tillämpning med ingången av 1945 skapade förutsättningar för ett ordnat brandskydd även å landsbygden. Men förutsättningarna härför äro ej blott brandkärer utan även och i minst lika hög grad brandbrunnar. Hur har man hittills ordnat detta inom de öländska socknarna, där alltjämt den urgamla by-bebyggelsen råder och skapar säregna förhållanden. Hur ställa sig de kommunala och statliga myndigheterna? Vad har hittills åtgjorts? Vi ha låtit frågan gå vidare till kommunalmän och ordf. i resp. socknars brandstyrelser. Några stickprov ha vi tagit, och förhållandena, sådana de just nu föreligger, framgår av nedanstående.

Detaljfoto visande huru pass noga renräkningen genomförts.

Här får man en uppfattning om huru gårdarna äro kringbyggda och sammanbyggda.

*Nödvändigt att vattenfrågan
för eldsläckningsändamål
snarast ordnas.*

Det är en förtvivlad situation de av branden hemsökta lantbrukarna i Övre Ålebäck råkat i, säger direktör Knut Andersson, Mörbylånga, när vi ringer honom i hans egenskap av representant för Ölands södra Mots brandstodsbolag, ty om en månad eller så omkring måste de ju ha sina djur under tak och det är väl otänkbart att de hinna bygga upp sina ladugårdar på så kort tid. Det återstår dem sålunda endast utvägarna att antingen få djuren inhysta hos andra lantbrukare i orten eller att sälja desamma.

Det inträffade är emellertid beklämmande ur flera synpunkter, säger direktör Andersson och framhåller hurusom vattenbristen varit en bidragande orsak till att branden fick en så katastrofartad omfattning som fallet blev. Nu om inte förr bör det väl gå upp för alla, att det är nödvändigt att ordna med vattenförsörjningen vid eventuella eldsvådor. Man kan inte klandra kommunerna härvidlag, ty det föreligger ett stort intresse hos dessa att få vattenfrågan ordnad. Men kommunerna förmå inte att ensamma svara för de kostnader, som grävandet av brandbrunnar kräva, de måste ha statsbidrag och sådant har ju även ställts i utsikt upp till 50 procent av kostnaderna. Det har emellertid visat sig att civilförsvarsstyrelsen i Stockholm, som närmast har att tillstyrka statsbidrag, är mycket njugg med att tillstyrka dessa. Ofta händer det att kostnadsförslag till brandbrunnar, som uppgjorts av kommunernas sakkunniga, remitteras tillbaka av civilförsvarsstyrelsen med motivering att kostnaderna bli för höga. För bara några dagar sedan fick Gräsgårds kommun tillbaka ett kostnadsförslag, det gick löst på 70.000 kronor, med motiveringen att förslaget måste prutas ner femtio procent. I detta fall skulle Gräsgårds kommun alltså själv stå för 35.000 kr. och man tycker att civilförsvarsstyrelsen i Stockholm borde förstå att en kommun, som tar en så stor utgift på sig, nog sett till att

kostnaderna hållits så lågt nere som möjligt. Ovilligheten att ställa statsmedel till förfogande ter sig så mycket märkligare, säger direktör Andersson, som man ju från samma håll varit ganska välvillig när det gällt att skänka motorsprutor till kommunerna. Men vad skall man ha sprutorna till om det inte finnes vatten?

Det var upprörande att se hurusom manskapet på brandplatsen fick stå fullständigt överksam mot eldens framfart på grund av vattenbristen, säger direktör Andersson vidare och framhåller att en sådan händelse borde kunna väcka de bestämmande myndigheterna till eftertanke.

Likartade uttalanden ha inströmmat från olika håll, och man understryker hurusom de olika kommunerna i stor utsträckning väl sörjt för sina brandkårer

TYFON

alarm-
apparater

förena stor hörbarhet
med ringa luftförbrukning. Fungerar oberoende av elektrisk ström.

Drives från fristående behållare eller kopplas till befintlig tryckluftledning.

♦

för BRANDKÄRER
FABRIKER
RÄLSBUSSAR
MOTORVAGNAR
MOTORLOKOMOTIV

Grundat
1840

KOCKUMS

MALMÖ

KOCKUMS

MEKANISKA VERKSTADS AB · MALMÖ

med materiel, men att de samtidigt i stor utsträckning äro dåligt rustade ifråga om brandstationer och vattentillgångar. Enligt den nya brandlagen ha de förelagts att vidtaga dessa nödvändiga åtgärder, men A. K. sätter stopp och beviljar inga byggnadstillstånd. Det synes oss vara den gamla sagan om vänstra och högra handen i ny upplaga.

Länsbrandinspektören om bebyggelsen.

Brandkärstidskrift har även vänt sig till brandchefen A. Florin i Kalmar, som i sin egenskap av länsbrandinspektör har att i tjänsten befatta sig med spørsmålet.

Brandchefen Florin säger:

När Svenska Brandskyddsföreningens dåvarande ordförande, landshövding Lybeck, år 1937 deltog i rundturen på Öland i samband med Brandskyddsföreningens årsmöte i Kalmar, sammanfattade han sina intryck dels såsom turist och dels såsom brandskyddsman kort och gott sålunda: "Härligt, härligt men farligt, farligt". Detta var träffande och riktigt. Det är härligt på Öland, men ur brandsynpunkt är det farligt. Man blir nästan rädd, och man förstår dem, som betrakta det såsom en tidsfråga, när den eller den byn skall härjas av elden. De olika byarna äro nämligen i regel sammanförda i en inbyggd sammanbyggd länga, där varje gård har sina ladugårdar och övriga uthus hopbyggda i rektanglar med bostadshuset å ena kortsidan (ungefär som en forntida borg). Så ligger gård efter gård, vägg i vägg med varandra till en hel by. Kommer så härtill, att de flesta byggnaderna utom bostadshusen äro försedda med halmtak, då kan man på förhand skapa sig den bild som mötte brandkärerna vid deras ankomst till brandplatsen i Ålebäck. Flygbränder av halm från den först antända ladugården foro i den hårda vinden omedelbart över och antände de övriga gårdarnas halmtak. Icke ens allén i sydöst kunde hindra den s. k. södergården från omedelbar antändning. Man frågar sig helt naturligt, varför

har man sammanbyggt på så sätt. Ja, det är för att bereda sig mesta möjliga skydd mot väder och vind, särskilt vintertid, på det kala Alvaret. Kanske är det också en gammal historia att man ville sammansluta sig och innesluta sig för att skapa en känsla av samhörighet och skydd mot forna dagars ogästvänliga inkräktare. Alltnog något måste dock göras för att försöka förhindra att Ålebäcksbyn bygges upp på samma sätt igen, men vad? Halmtaken försvinna ju helt automatiskt på grund av bestämmelserna i brandordningen för kommunen. Men i övrigt finnes knappast någon möjlighet att på "laga väg" driva fram någon rättelse. Emellertid har undertecknad i egenskap av länsbrandinspektör kontakt med länets egghemsdirektör och distriktets lantmätare, och är det att hoppas, att vi genom en förnyad, lämplig jordindelning och med övertygelsens makt i övrigt skola kunna åstadkomma en ur brandskyddssynpunkt lämpligare bebyggelse, när byn återuppbygges, och detta torde vara oundgängligen nödvändigt, ty man kan icke skapa brandkärer eller vattengivningsställen, som bliva effektiva nog för mötandet och bekämpandet av omfattande bränder i byar med "öländskt bebyggelsesätt".

Till salu

- 1 st. Wibe-stege på gummihjul, längd 18 m., 3-delad, mod. GHNTM, i prima skick,
- 1 „ Penta motorspruta på gummihjul, kapacitet 750 lit/min., 3 sugslangar à 3 m. medföljer, i prima skick,
- 6 „ Slangväskor för 50 m. slang 63 mm (kalmarmodell),
- 10 „ Strålrör 63 mm, beg.
- 3 „ Slangrullar för 100 m. slang.

Svar till: "Brandmateriel",
Gumelius, Stockholm 1.

Några glimtar från brandväsendet i U. S. A. med tonvikt på rökskyddet

Av ingenjör Gustaf Carlquist.

Då dessa intryck samlats i samband med studier av arbetarskyddet vid bl. a. några av de större industrierna i U. S. A. göra de ej anspråk på att vara representativa för brandväsendet i hela U. S. A., speciellt som man får den uppfattningen, att meningarna även i brandskyddshänseende bryta ganska skarpt mot varandra på olika platser inom landet.

Den rökskyddsmateriel, som man hade, och kanske även den man inte hade, inresserade mig mest. I auktoritativa kretsar framhölls att man inte när det gällde sådan materiel låg i linje med det förnämsta, som fanns i Europa. Möjligen kan detta bero på, att man i U. S. A. synes mer gå in för att slå ned elden med riktiga krafttag utifrån och ej ser så mycket till de vattenskador o. dyl., som härigenom kunna uppstå. Brandmännen vistas då oftast utanför själva brandhärden och ha ej samma behov av rökskyddsmateriel.

Tidigare ha använts koloxidfilter i någon mindre omfattning men däremot ej vanliga rökmasker, och man har ej någon motsvarighet till att masker begagnas i den utsträckning, som vi ofta äro vana vid här i Sverige, nämligen att varje man har sin egen rökmask.

Friskluftmasker förekomma i vissa fall, och på enstaka platser träffar man på en syrgasapparat. Dessa senare äro av de mera tunga och robusta typer, som huvudsakligast finna användning vid arbeten i kolgruvor och ha ej den låga vikt och det mer behändiga utförande, som de sedan rätt lång tid i Sverige begagnade syrgasapparaterna ha.

Nu gå diskussionens vägor höga kring två nya typer av rökskyddsapparater, nämligen de s. k. tryckluftapparaterna och de kemiska apparaterna. Detta fordrar en närmare förklaring.

Med beteckningen tryckluftapparater avses en mask, där ren tryckluft eller syrgas tillföres bäraren från en gasbehållare via en doseringsanordning i den omfattning, som bestämmas av varje andetag. Någon regeneration äger ej rum, ty den utandade luften avledes direkt genom en utandningsventil. Följden blir, att innehållet i gascylindern ej räcker så lång tid. Det finns två typer, en mindre, som man skulle kunna kalla för befälsapparat, där syrgasbehållaren har c:a 2,5 liters volym och bäres på magen, ev. vid sidan, och en större modell, med en behållare på c:a 8 liters volym och anbragt i en ställning på ryggen. Användningstiderna för dessa två apparater angivas vid hårdare arbete till 8 resp. 30 minuter.

De kemiska apparaterna bestå i huvudsak av en patron, som innehåller kaliumtetroxid och från vilken syrgas genom en kemisk reaktion erhålles vid andningen. Reaktionen igångsättes av den fuktighet, som finnes i den utandade luften, och genom kolsyran i utandningsluften hålles sedan den kemiska processen i gång. I denna apparat kan man arbeta hårt i 45 minuter och det är blott en tidsfråga när man kommit därtill, att den skall kunna begagnas upp till 60 minuter. Det blir alltid ett visst överskott av syrgas och det samlas i en andningssäck, som ligger runt patronen. Apparaten bäres på magen.

Det är en viss överdrift att beteckna dessa två typer av apparater som några nyheter, ty sådana ha funnits och varit i användning i andra länder sedan mitten av 1920-talet och de konstruktörer man då stödde sig på voro även enligt nutida tekniska anspråk mycket framstående. Men apparaterna slogo då ej igenom, förmodligen därför att de vanliga syrgasapparaterna visade sig

vara så överlägsna i de flesta avseenden. Då dylika syrgasapparater ej finnas i U. S. A., är det förklarligt, att utvecklingen nu tagit denna vändning där.

Förespråkarna för de kemiska apparaterna peka på, att dessa apparater ej innehålla några mekaniska delar, som kunna slitas eller råka i olag. Apparaten är därför också synnerligen enkel att använda och sköta. Den längre användningstiden är även ett mycket framskjutet argument liksom den låga vikten.

Anhängarna av tryckluftapparaterna tala om de låga kostnaderna för omfyllning och att en och samma tryckluft- eller syrgasfyllning kan begagnas flera gånger, men att en kemisk patron måste bytas när den en gång väl varit i bruk, även om det rört sig om en kort tid.

ÄR REN SYRGAS SKADLIG ELLER EJ?

Man tvistade mycket om det var skadligt eller ej att andas ren syrgas. Läkarna voro ej ense på denna punkt. Det verkade dock som om man var överens om, att syrgas vid de lägre tryck det här är fråga om och med den inandningstid, som det kan bli tal om i syrgasapparater, ej är skadlig utan tvärtom stimulerande i förhållande till luft.

Vid återupplivning och syrgasinhalation gällde samma åsiktsbrytning. På vissa håll ansågs det skadligt att begagna karbogengas (som i U. S. A. utgjordes av 7 procent CO_2 till syrgasen — i Sverige är det som bekant 5 procent CO_2 i blandningen), medan det av andra personer ansågs vara det allena saliggörande. En förklaring, som gavs, och som verkade hållbar var, att det vid CO -förgiftningar och t. ex. förgiftningar med sömnmiddel är nödvändigt med en stimulerande gas och då passar karbogengasen utmärkt. Vid förgiftningar genom klor och ammoniak däremot är det bättre med ren syrgas, ty där är organismen redan förut mer än tillräckligt "stimulerad".

För dykningsarbeten på mindre djup än 11 m. fanns en speciell apparat (se bild!) med syrgasbehållare och regeneration av den utandade luften. Denna apparat till-

Syrgasapparat för dykningsarbeten.

lät arbete upp till 1 timme under vatten. Att begagna vanliga syrgasapparater eller tryckluftapparater för sådana ändamål ansåg man ej lämpligt, eftersom de ej äro avsedda härför och därigenom dels svåra att få täta vid arbete under vatten och dels påverkas så, att syrgasförrådet blir förbrukat synnerligen snabbt.

På initiativ av gruvfolket har en speciell provningsanstalt upprättats i Pittsburg, där alla slags andningsskydd provas och bl. a. då även syrgasapparater av olika slag. Principiellt provas man apparater för 4 olika användningstider, nämligen 1/2 timme, 3/4 timme, 1 timme och 2 timmar. Provingen består däri, att man använder apparaterna under förhållanden, som så nära som möjligt ansluta sig till verkligheten. Det utfärdas sedan intyg om apparaternas motsvara de uppställda kraven. Något tvång att alla modeller skola provas där, finnes ej, men givetvis är det en stor styrka för fabrikanterna att kunna peka på

ett sådant godkännande, och i praktiken blir det därför så, att de flesta sorter av apparater gå till denna institution för att underkastas prov.

GASSKOLOR VID INDUSTRIERNA.

De större industrier, som ha stora gasrisker, ha inrättat gasskolor med mycket förnämliga övningssträckor och provningsrum. I Bethlehem Steel Company i Bethlehem, Pa., fanns sålunda en gasskyddsskola med en träningslokal, som kunde fyllas med rök och gaser och inom vilken det dels fanns en mycket besvärlig övningssträcka, där man måste skyffla bort en hel del sand innan man kom igenom vissa passager, och där t. ex. en docka skulle transporteras. Dessutom fanns där arbetsmaskiner av några olika typer m. m. Rummet var så byggt, att övningsledaren hade god utsikt över dem, som voro därinne, samt kunde snabbt ingripa med fläktanordningar etc. om något olyckstillbud skulle uppstå.

Vid Fordfabrikernas gasskyddsskola i River Rouge-anläggningen utanför Detroit lät man eleverna med påtagen gasskyddsmateriel bl. a. syssla med handpumpning för omfyllning av syrgashållare. Övning skedde i atmosfär, som togs direkt från masugnsledningarna, alltså luft, som innehöll mycket hög koloxidhalt. Man hade i denna skola en mycket rikhaltig samling av syrgasapparater och masker av alla modeller och fabrikat, och de, som genomgått en kurs där, hade fått en mycket god uppfattning om hur man skulle skydda sig i olika situationer och hur den materiel, som begagnades skulle vårdas och handhas.

BRANDMÄNNEN FÅ SJÄLVA HÅLLA PERSONLIG UTRUSTNING.

Bland andra intryck, som för en "outsider" verkade värda att noteras må nämnas följande.

Den personliga utrustningen i form av hjälm, stövlar och överdragskläder fingo brandmännen på en del ställen skaffa själva, och resultatet blev en rätt brokig provkarta på vad som kunde erhållas i fråga om dylik utrustning från det

elegantaste och nyaste till det älderdomligaste eller enklast tänkbara.

Materielen på vagnarna var oftast den kraftigast möjliga och mer inriktad på att med bästa materielresurser nedkämpa elden, oberoende av vad det sedan kostade i form av skador på eldsvådeplatsen. Det verkade ej som man var inställd på precisionssläckning utan fastmer gick in för att slå "knock-out" på elden.

Det stora antalet stationer var imponerande, och i en stad som Pittsburg med en befolkning ungefär motsvarande Stockholms, hade man ett 40-tal stationer. Nu voro givetvis ej dessa så stora, utan inrymde ofta endast en stegvagn eller en sprutvagn, men man hade då heller ej långt till brandplatsen. I New Haven, en stad med c:a 160.000 invånare, fanns ej mindre än 15 brandstationer. Denna senare stads brandkår var för övrigt försedd med en mycket välutrustad övningsanläggning. Där fanns t. ex. olika bassänger för oljebränder o. dyl., och vidare märktes en "julgran", utförd av rör, genom vilka olja pumpades vid högt tryck och spolades ut genom "grenarna". Elektrisk transformator, ångpanna och en anordning liknade en el. järnvägsledning, på vilken 10.000 volts spänning kunde erhållas, utgöra exempel på vad attiraljer man skaffat för att kunna öva personalen att släcka under svåra förhållanden.

BAR I BRANDSTATIONEN!

Som ett kuriosum kan slutligen nämnas att i staden Betlehem voro brandstationerna inrättade så, att man hade en nöjeslokal med bar i ena delen av byggnaden och utryckningsvagnarna i den andra delen. I det förstnämnda, "amusement-room", fanns det spelautomater och olika sällskapsspel och där roade sig brandmännens hela familj samt även vissa understödjande medlemmar till den klubb, som arrangerade denna underhållning för brandmännen. Något att införa i Sverige? (Tackar för uppslaget, men inte en gång Red. tors rekommendera detsamma.)

Hur en lätt motorspruta kan användas

I nr 9/1946 av denna tidskrift redogjordes för huru man i U. S. A. lyckats lösa frågan om utnyttjande av djupt liggande vattentag för eldsläckningsändamål, dels medelst en "suction booster" och dels medelst en "accel-o-rate jet pump booster". Vid Örebro bröndkår har försök gjorts att uppnå liknande resultat med materiel, som redan fanns tillgänglig inom kåren. Av försöken framgår, att den lilla motorsprutan Albin-200 med fördel kan sänkas ned till en djupt liggande vattenyta för att därifrån trycka upp vatten och som vid vanlig seriekörning mata en motorspruta eller en å brandbil monterad pump.

Man går till väga på följande sätt:

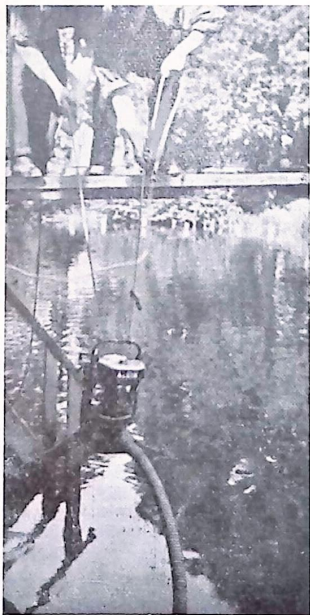

Fig. 1. Sprutan under nedfirning.

1. Sug- och tryckslangor fastgörs å sprutan, varvid tryckventilen öppnas. 2. Två linor fästas i sprutans bärhandtag, varvid tillses att balans å sprutan erhålles. 3. Motorn startas, och gasreglaget i fullt pådraget läge. 4. Sprutan nedsänkes av två man så långt att sugstudsens kommer under vatten, varefter sprutan

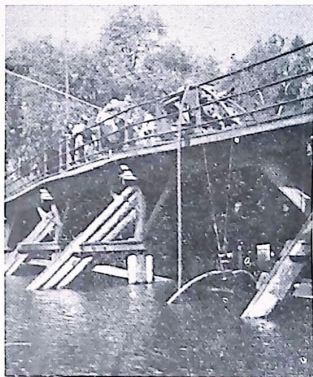

Fig. 2. Sprutan i evakueringsläge.

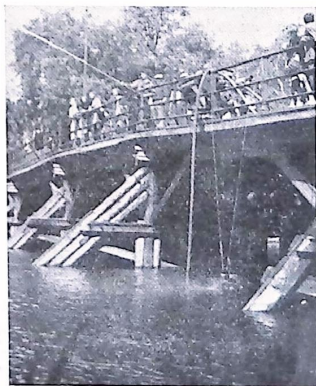

Fig. 3. Sprutan i körningsläge.

Ett *all round* andningskydd

friskluftmask

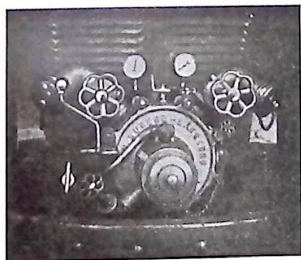
Vid vissa bränder med svår rökutveckling måste tyngre gasskydd användas. En syrgasmask kan emellertid ställa sig onödigt dyrbar. Då är Auer friskluftmask det rätta andningskyddet. Den gör bäraren oberoende av den omgivande luften — andningsduglig luft tillföres genom en slang, vars yttre ände befinner sig i friska luften — är lätt att bära och hindrar ej arbetet. Auer friskluftmask kan med fördel ersätta koloxid- och syrgasmasker vid ett flertal arbeten inom brand- och gasskyddet. Den blir dessutom i längden billigare genom att den praktiskt taget saknar detaljer, som förbrukas. Begär offert och närmare upplysningar!

BIRGER CARLSSON & Co. A - B

Kaptensgatan 6 - STOCKHOLM - Tel. 67 91 30 (växel)

Frontmonterade pumpar

för upp till 2000 m/lit.
vid 9 kg/cm²

Med avgasevakuering, oljekylning och synkr. kopp-
ling till motorn.

WILH. RUBERG - LÅNGBRO

Tel. Kristianstad 10174 och 10178

LÄNS-MAN

— ny effektiv ejektorverkande länspump

**HALD-
MATERIAL**
Säker och billig

För Er, som har behov av en effektiv länspump, kan vi nu presentera Läns-Man, den nya ejektorverkande länspumpen av lättmetall.

Ingående prov på Kungl. Tekn. Högskolans institution för vattentmotorer och pumpar ger belägg för Läns-Mans effektivitet och ändamålsenlighet. Enligt intyg från Stockholms Vattenledningsverk har den "vid företagna prov visat sig vara synnerligen lätthanterlig och effektiv samt mycket lämplig för sin arbetsuppgift".

Läns-Man kännetecknas av:

1. *Enkelhet i användning.*
Till ejektorn kopplas dels slang från brandpost eller motorspruta, dels en avloppsslang. Därefter sänkes ejektorn ned i det utrymme, som skall länsas. Vatten släpps på, och ejektorn sköter sig själv.
2. *Lätthanterlighet.*
3. *Rostfrihet.*
Läns-Man tillverkas av lättmetall.
4. *Stor pumpningskapacitet.*
Vid prov inom Stockholms Vattenledningsverk har pumpningskapaciteten visat sig vara ej mindre än 250 l/min vid 2,5 m uppfordringshöjd och ett vattentryck inkopplat på ejektorn av 2,5 kg/cm².
5. *Inget slitage på motorspruta.*
6. *Inget besvär med motor,*
då endast vattentrycket från brandpost är nödvändigt.

För snabb och effektiv länsning av brunnar, ventilkammare, källare, vattenreservoarer m. m. är Läns-Man den idealiska pumpen.

För upplysningar i övrigt står vårt huvudkontor gärna till Er tjänst. Besluta Er redan i dag för en Läns-Man.

Klipp här!

Undertecknad, som är intresserad av Läns-Man, önskar närmare upplysningar om denna:

Titel:

Namn:

Adress:

D. HALD & Co. AB Bättre och billigare brandskydd

SKEPPSBRON 36 · STOCKHOLM · TELEFON VÄXEL 23 29 60
AVDELNINGSKONTOR: GÖTEBORG, TEL. 138476 · MALMÖ, TEL. 33066
NORRKÖPING, TEL. 20205 · HÄRNÖSAND, TEL. 4099

En presentation av några rökskyddsapparater

Av brandchefen Eric Ström.

Den rökskyddsutrustning, som förekommer i marknaden, kan indelas i rökskyddsapparater, rökprovningsapparater, rökventilationsapparater och rökdykartelefoner.

Rökskyddsapparaterna utgöres av

1) Filterapparater.

- a) allmänna filter: brandfilter, hög-effektivfilter.
- b) specialfilter: koloxidfilter, ammoniakfilter m. fl.

2) Syrgasapparater.

- a) med syrgasflaska.
- b) med kanister, som på kemisk väg alstrar syrgas.

3) Tryckluftapparater.

4) Friskluftapparater.

- a) med enbart andningsslang.
- b) med bälg eller handpump.
- c) med kompressor.

Samtliga dessa apparater äro sedan lång tid tillbaka använda i Sverige utom de under punkt 2 b) och punkt 3 nämnda. De sistnämnda — tryckluftapparater — ha emellertid på senare tid införts i landet och beskrivits i fackpressen, medan de förstnämnda — apparater med kanis-

te, kvarhålls i detta läge tills man fått vatten på tryckledningen. 5. Sprutan höjes, så att den kommer att hänga c:a 1 m. ovanför vattenytan.

Vid försöken har med 16 m. tryckhöjd och 25 m. slanglängd erhållits en vattenmängd av c:a 350 l/min. och med ett ingångstryck av 1 kg/cm² å den i serie inkopplade motorsprutan. Resultatet visar, att brandkårerne genom att använda Albin-200 på ovan beskrivet sätt kunna utnyttja vattentag, som annars ej kunna användas för eldsläckningsändamål på grund av de alltför stora sughöjderna.

L.-M. Eliasson.

ter, som på kemisk väg alstrar den för varje andetag erforderliga syrgasen — kanske äro mindre kända.

Fig. 1 och 2 visa en sådan apparat, som i mycket stor utsträckning användes i Amerika och i synnerhet på amerikanska fartyg.

Apparaten, som är oberoende av den omgivande luften, består huvudsakligen

Fig. 1. Syrgasapparat med kanister för alstring av syrgas genom en kemisk reaktion.

av en andningssäck, en inandningsslang, en utandningsslang samt kanistern, som alstrar syrgasen och som även renar utandningsluften från kolsyra m. m. Till andningsslangarna anslutes ansiktsskyddet.

Den utandande luften passerar genom utandningsslangen till kanisterns nedre del och därifrån in i denna. Inne i kanistern absorberas kolsyran från utandningsluften och genom en kemisk reaktion bildas ren syrgas, tillräckligt mycket för varje andetag.

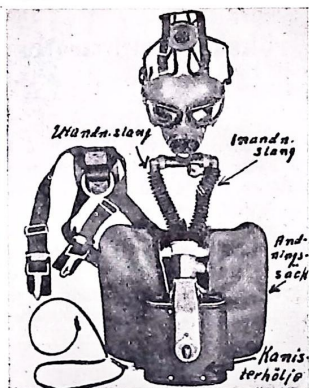

Fig. 2. Påtagnig av apparaten.

Från kanistern strömmar den renade och med syrgas uppblandade luften ut i andningssäcken, där temperaturen är lägre än inne i kanistern, och där den något uppvärmda luften återfår normal temperatur. Från andningssäcken fortsätter luften vidare in i inandningsslagen och ansiktsskyddet till lungorna.

När kanistern inte längre kan alstra den för andningen erforderliga syrgasen, tillkännages detta genom en särskild varningssignal som ett observandum på att kanistern måste utbytas. Detta kan snabbt ske med ett enkelt handgrepp, och eftersom "kretsen" kan vara sluten även om kanistern borttages, så kan ut-

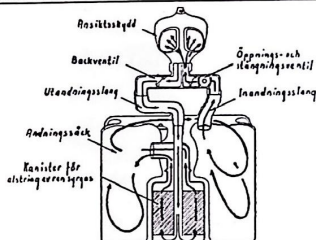

Fig. 3. Schematisk bild av konstruktion och verkan av syrgasapparat med kanister, där syrgasen alstras på kemisk väg.

bytet till och med ske inne i röken, om rökdykaren har reservkanister med sig. Normalt är detta dock icke att rekommendera, utan utbytet av patronerna bör ske ute i friska luften, där kanistern bör genomblåsas med några andetag, så att den kommer i full funktion före användningen i röken.

Tre olika typer av ovan beskrivna apparater finnas på marknaden, men skillnaden består främst i andningssäckens olika utformning.

Apparatens användningstid utan om-laddning är minst 1 timma, och varningssignalen sätts i funktion efter 57 minuter.

Totala vikten av apparaten uppgår icke till 7 kg.

Priset för en komplett apparat är 125 dollar och för en kanister 6 dollar.

TABLÅ

över

RÖKSKYDDSUSTRUSTNING

Riksförbundets stipendier 1947

Årets stipendier har av Verkställande Utskottet tilldelats följande:

Brandmästare Erik Lundin, Linköping, för studier av maskindrivna stegar samt ambulans- och livräddningstjänst vid Stockholms brandkår;

v. Brandchef Evan Rosinander, Norrköping, för studier av brandförsvaret i England, främst vad gäller organisationen, dels inom Londons dels landsbygdens brandväsende;

Brandmästare Bror H. Watz, Fa-garsta, för studier av eldsläcknings- och räddningstjänst vid Köpenhamns brandkår och Falks räddningskår samt förebyggande brandskydd vid Köpenhamns storindustrier.

50 år

Brandchefen Nils Danielsson, Borås.

Brandchefen Nils Danielsson, Borås, fyller den 9 november 50 år. Född i Kärda församling, Jönköpings län, bröt han släkttraditionen att ägna sig åt prästkallet och utbildade sig istället vid Chalmers Tekniska Institut och Teknikum Strelitz till maskiningenjör. Efter avslutad teoretisk utbildning kom han år 1925 till Göteborgs brandkår, varifrån han den 1 okt. 1927 gick vidare på brandmannabanan till Borås, där han utnämndes till vice brandchef 1935 och slutligen blev framlidne riksbrandinspektören Lundgrens efterträdare som brandchef den 1 november 1946.

Hans framgångar hava också varit

LOMMA
ETERNIT
FÖR TAK OCH
VÄGGAR

BRANDMÄSTARE

sökes till större industrianläggning i mellersta Sverige. Befattningen, vars innehavare skall vara såväl teoretiskt som praktiskt utbildad i brandtjänst samt hava tjänstgjort i befälsställning vid yrkesbrandkår, avses att omfatta förutom brandtjänsten även ledningen av bevakningstjänsten vid industrianläggningen. Svar med meritförteckning samt uppgift om ålder, civilstånd och löneanspråk sändes under adress "Brandmästare 81047", A-B Svenska Telegrambyråns Annonsavdelning, Stockholm f. v. b.

väl förtjänta, ty han har byggt upp sin utbildning på en alltjämt fortgående strävan att lära och därigenom kunnat bli den kunnige och duglige brandchef han nu är.

Till hans framgångar har därtill i ej obetydlig grad bidragit hans trygga och vederhäftiga väsen, som, oaktat hans avhållsamhet från att personligen framträda, dock skaffat honom stort förtroende och många vänner. Hans stora villighet att alltid ställa sig till förfogande med hjälp vid länets brandkårsförbunds utbildningskurser har tacksamt fått utnyttjas och gjort honom uppskattad av länets brandkärer. Härför har han också hedrats med Älvsborgs läns Brandkårsförbunds speciella förtjänsttecken i guld.

Åtskilliga förtroendeuppdrag ha anförtrotts honom bl. a. ordförandebefattningen i Borås Byggnadstekniska förening, ledamot i styrelsen för Älvsborgs läns Brandkårsförbund och revisor i Svenska Brandbefälsförbundet m. fl.

Säkerligen är det många brandkärer i länet samt kolleger och vänner ute i landet som nu instämma i de tillönsknin-
gar om fortsatt välgång, som härmed bringas Nils Danielsson på hans femtioårsdag.

R. S.

Bemärkelsedagar

70 år.

18/11 Ingenjör K. A. Janzon, Städernas Försäkringsbolag.

60 år.

9/11 Verkmästare Elof Th. Lundin, Malmö.
10/11 Verkmästare Johan Kristoffersson, Höganäs.

50 år.

19/11 v. Brandchef Oskar Törnqvist, Sigtuna.
27/11 v. Brandchef Edvin G. Karlsson, Kumla.

Fyra befattningar som

brandmän

på ordinarie stat vid yrkesbrandkären i Uddevalla äro till ansökan lediga. Under förutsättning av stadsfullmäktiges godkännande komma befattningarna att bli placerade i 14. lönegraden i stadens löneplan, som motsvarar statens civila löneplan. Med för närvarande beräknat rörligt tillägg av 12 % av grundlönen blir under sådana förhållanden begynnelselönen 6.528 kronor och slutlönen 7.356 kronor.

Till befattningshavarna utgå fria uniformspersedlar enligt särskild beklädnadsplan.

Blivande befattningshavare äro skyldiga, att, därest tjänstebostad anvisas dem, bebo denna mot erläggande av fastställd hyresavgift.

Befattningshavare skola vidare ställa sig till efterrättelse för tjänsten gällande bestämmelser i brandlagen, brandstadgan, stadens brandordning, reglementet för stadens tjänstemän samt övriga reglementen och instruktioner m. m. för tjänsten, ävensom de ändringar eller tillägg därtill, vilka äro eller kunna bli i laga ordning bestämda.

Till brandstyrelsen ställda ansökningar, åtföljda av åldersbetyg, meritförteckning och de övriga handlingar, som sökanden önskar åberopa för att styrka sin kompetens, skola senast den 15 november 1947 vara brandchefen tillhanda. Läkarintyg inives på anfordran.

En av befattningarna tillträdes så snart ske kan och de tre övriga den 1 januari 1948 eller å tid omedelbart därefter, som kan överenskommas.

Uddevalla den 3 oktober 1947.

BRANDSTYRELSEN.

**Mössmärken
Gradbeteckningar
Armbindlar
Tjänsteålderstecken**

Aug. Holts Gulddragerifabriks A.-B.

Mäster Samuelsgatan 67 STOCKHOLM
Tel. 20 78 58 och 10 05 33

UTNÄMNINGAR

Till brandchef i Ystad

har utnämnts vice brandchefen, ryttmästare Tore Barje, Ystad.

Brandchefen, överstelöjtnant Helge Forssman, Växjö,

har utnämnts till kommandör av Dannebrogen samt brandcheferna H. Rosenkrantz, Hälsingborg och E. Enander, Jönköping till riddare av samma orden.

SIEMENS

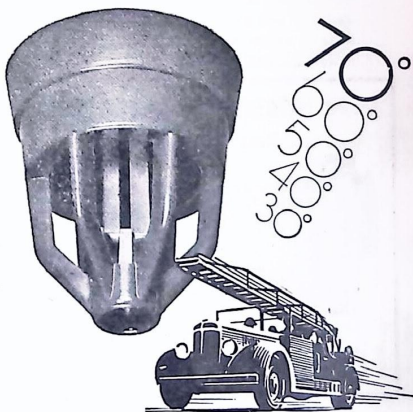
Automatiska Brandalarm

*upptäcker en eldsvåda i dess
alla tidigaste stadium*

och alarmerar omedelbart brandkåren. Detta är av största betydelse, ty de första minuterna äro de alla viktigaste – anser yrkesbrandmannen. Siemens levererar även kommunala brandtelegrafer av alla slag. Över 1000-talet anläggningar utförda i olika länder. Vi planera kostnadsfritt anläggningar anpassade för varje behov.

Siemens brandalarmsystem berättigar till högsta gällande premierabatt.

*Av Svenska Brandtarifföreningen
auktoriserad anläggningsfirma.*

SIEMENS

STOCKHOLM · GÖTEBORG · MALMÖ · SUNDSVALL · NORRKÖPING · SKELLEFTEÅ · ÖREBRO · KARLSTAD · JÖNKÖPING

Odenius brandsprutor

Marknadens förnämsta, mest effektiva

VATTEN-, SKUM-,
PULVER-, KLORVÄTSKE-,
KOLSYRESNÖ-

ELDSLÄCKARE

Av Tarifföreningen efter provningar vid Statens Provningsanstalt för olika användningsområden G O D K Ä N D A betr. såväl utförande som släckningsförmåga.

Varför kolsyrespruta?

DÄRFÖR att laddade kolsyresprutor *alltid* och *omedelbart* äro färdiga för *ögonblickligt* ingripande; en påtaglig fördel och en ovärderlig tillgång vid eldsutbrott.

Brandredskapsfirman

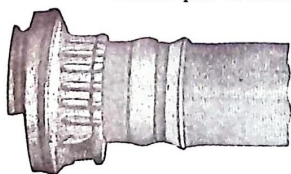
ODENIUS A.B.

Ö. Hamngatan 16 - GÖTEBORG - Tel.: 13 69 35, 13 69 47, 13 15 96

Använd **Brissmans** patenterade monteringshylsa av aluminium

Svenskt pat. nr 116359

vid montering av Edra brandslangar.

Engelskt pat. nr 579395

Den starkaste och bästa hittills använda monteringsmetod, provad upp till 70 kg. tryck pr kvcm., skyddar slangen för sönderslagning mot kopplingshalsen, går lätt och fort att utföra utan förkunskap, ingen nitning. Begär broschyr och prislsta. Provapparat sändes kostnadsfritt. Vi äro auktoriserade försäljare för Jonsereds slangar och all slang som levereras av oss monteras med den nya hylsan.

BRISSMANS BRANDREDSKAP — HALMSTAD

Inneh. f. Brandmästare F. Brissman — Norra Vägen 31 — Tel. 3333